

MannsForum

post@mannsforum.no

Vår ref: LSG-01-2021-002

Oslo 4.2.2021

Familie- og kulturkomiteen v/Leder Kristin Ormen-Johnsen

Familie-kultur@stortinget.no

STORTINGET MÅ TA GUTTER, MENN OG FEDRES LIVS- OG LIKESTILLINGSUTFORDRINGER PÅ STØRRE ALVOR

Mange gutter, menn og fedre opplever at deres familie- og likestillingsutfordringer ikke blir tatt på tilstrekkelig alvor i Regjeringens politikk og forvaltning, samt underliggende offentlige tjenesteorganer og tilsyn. Dette gjelder særlig innen områdene oppvekst og omsorg, barne- og familievern, likestilling/diskriminering, og helse. MannsForum har søkt møte/kontakt med Regjeringen og relevante forvaltninger innen disse områdene for å kunne informere om utfordringenes alvor og diskutere positive tiltak, uten å lykkes. Vi har fått negativt svar fra samtlige, med ett hederlig unntak. En økende andel unge menn og fedre er i ferd med å miste tilliten til samfunnssystemet som en følge av opplevd urettferdig behandling i barne- familie- og likestillingspolitikken og -forvaltningen. Vi henvender oss derfor direkte til Stortinget for å kunne få gutter, menn og fedres særlige livs- og likestillingsutfordringer opp på den rikspolitiske dagsorden.

Negative konsekvenser for samfunnet og velferdsstatens fremtid

Til sammen representerer de særlige problemene gutter, menn og fedre møter i samfunnet i dag etter all sannsynlighet en alvorlig utfordring for velferdssamfunnets fremtid. Velferdsstaten er avhengig av begge kjønns tillit og støtte for å kunne overleve til beste for kommende generasjoner. «Oljefondet» vil ikke kunne erstatte dette. Vi vet at vi står foran mange store utfordringer i årene som kommer. Da er det helt avgjørende at vi som samfunn klarer å hente ut det beste også i våre sønner og menn. Statens bevisste kvinneprioritering i familie- og likestillingspolitikken og -forvaltningen over mange år har medført en alvorlig underrapportering og undervurdering av gutter, menn og fedres reelle livs- og likestillingsutfordringer.

Den årelange, kanskje utilsiktede, men likevel både indirekte og direkte, diskriminering av menn og fedre står i fare for å fremmedgjøre en økende andel menn fra samfunnet og vårt demokrati. For mange gutter, menn og fedre oppleves det som at man år etter år, og på område etter område, blir behandlet som mindre verdt for samfunnet enn jenter, kvinner og mødre. Det får ikke uventet en negativ effekt for menns, og kanskje særlig unge menns, holdning til både samfunn, og det favoriserte kjønn, som ikke bør undervurderes. Stortinget bør heller ikke undervurdere menn og fedres positive bidrag til familien og samfunnet, jfr. Brochmann-utvalget beregninger og sammenligning av kvinner og menns økonomiske samfunnsbidrag, men heller oppvurdere og gi menn og fedre den positive oppmerksomhet de fortjener. Den vestlige verden opplever i dag en økende «guttekrise» og et økende antall frustrerte menn og fedres «høyreradikalisering» og/eller

tilbaketrekning fra samfunnet. Vi vil nødig at denne negative utviklingen skal få utvikle seg sterkere her til lands, og vil oppfordre Stortinget til å ta gutter, menn og fedres livs- og likestillingsutfordringer på alvor før det blir for sent.

MannsForum er landets største likestillingsorganisasjon for menn, jfr. vedlegg 1. Følgende statsråder/departementer og direktorater/ombud har svart negativt på våre anmodninger om møte: Likestillings- og kulturministeren, Barne- og familieministeren, Forskning og høyere utdanningsministeren, Justisministeren, Likestillingsdirektoratet og Likestillingsombudet. Vi kan til en viss grad forstå at statsrådene kan ha vanskeligheter med å sette av tid til å møte oss personlig. Men at heller ikke statssekretærer, ombud eller byråkrater kan/vil møte oss synes vi er skuffende. Vi er særlig skuffet over at Likestillingsministeren heller ikke ville åpne vår Mannsdagskonferanse 19.11. i år, mens han deltok på flere arrangementer i anledning Kvinnedagen i fjor, noe som faktisk kan oppfattes som diskriminerende. Det samme gjelder avslaget fra Likestillings- og diskrimineringsombudet. Svarbrevene med avslagene viser ingen særlig aktiv forståelse og interesse for de alvorlige utfordringene og forslagene vi beskriver i våre brev. Den eneste statsråden som viste interesse og forståelse var Kunnskapsminister Guri Melby, som innvilget oss et kort møte med god og konstruktiv diskusjon.

Vårt hovedbudskap i brevene til Regjeringen og berørte etater om de viktigste livs- og likestillingsutfordringene for gutter, menn og fedre kan kort sammenfattes som følger:

Barneloven diskriminerer fedre

Barneloven skal revideres, og loven må forbedres på en rekke vesentlige punkter. Mødre blir i dag indirekte favorisert i loven foran fedre. Denne morspresumsjonen viser seg også i praksis i barne- og familievernets samt domstolenes forskjellbehandling av foreldrene. Mødre blir fortsatt betraktet og behandlet som primærforelder, og far som sekundærforelder. Fedre har heller ikke fått selvstendig opptjeningsrett til foreldrepermisjon. Forskjellsbehandlingen av foreldrene er særlig tydelig ved/etter samlivsbrudd. Barn som blir boende hos én forelder, blir i 9 av 10 tilfeller boende hos mor, til tross for fars ønske om delt bosted. Undersøkelser viser at av barn som lever med delt bosted etter samlivsbrudd er det betydelig færre som får personlige og sosiale problemer enn barn som blir boende hos bare en av foreldrene; faktisk ikke særlig fler enn barn som lever sammen med begge foreldre, jfr. vedlegg 2.

Likevel blir delt bosted bare valgt ved omtrent ett av fem samlivsbrudd. Kravet i Barnelovens § 36. 2.ledd om at domstolene bare kan dømme delt bosted dersom det ikke er konflikt mellom foreldrene, bidrar i realiteten til å stimulere til mer konflikt og dårligere oppvekstforhold for barna etter samlivsbrudd, ettersom barna i all hovedsak blir boende hos mor med dårligere kontakt med far. Dette skyldes ikke minst at mange barn opplever at mødre saboterer barnas samvær med far, uten at denne formen for omsorgssvikt får negative sanksjoner fra barnevernets side. Foreldrefiendtliggjøring (PAS) er også et undervurdert virkemiddel brukt av mødre mot fedre i kampen om barna etter samlivsbrudd, og det må inntas forbud og sanksjoner mot dette i Barneloven, jfr. vedlegg 3. I en amerikansk undersøkelse har en av fire fedre som utsettes for samværsabotasje og foreldrefiendtliggjøring forsøkt selvmord, og et ukjent antall har lyktes i forsøket.

MannsForum er via sin medlemsmasse og ikke minst kamerathjelpsfunksjonen i daglig kontakt med menn og fedre, som får erfare følgene av dagens manglende fokus på menn og fedres likestillingsutfordringer. Spesielt får vi mange henvendelser fra fedre som står i veldig store utfordringer innen foreldretvister. Vi opplever at hjelpesystemet forstår mødres tårer som tegn på sorg og frustrasjon, men ikke fedres høylytte protester som tegn på det samme.

MannsForum har kontakt med mange fedre som etter å ha mistet kontakt til egne barn vurderer å ta sitt eget liv. Vi har også smertelig erfart at flere av våre medlemmer faktisk har gjort alvor av dette, etter at de møtt et familierettslig system som ikke har forstått dynamikken og menns/fedres reaksjon på sorgen og urettferdigheten de har opplevd. MannsForum lyttet med interesse da regjeringen fremla sin 0-visjon for selvmord, og hadde et håp at her ville menns helse komme på agendaen, da langt flere menn enn kvinner tar sitt eget liv. Vi mener at vi som Norges største medlemsorganisasjon sitter inne med nyttig viten om i hvilke situasjoner menn drives så langt ut at det tar sitt eget liv. Vi har som nevnt kontaktet ganske mange ministre fordi vi av hensyn til våre medlemmer ønsker å hjelpe regjeringen i å lykkes med sin 0-visjon, slik at våre medlemmer og menn ellers i samfunnet kan holde seg i live og få et bedre liv.

MannsForum oppfordrer Stortinget til å gå inn for at Barneloven og dens forvaltning baseres på likeverdig og likestilt foreldreskap. Stortinget oppfordres til å gjøre delt bosted til norm etter samlivsbrudd hos barnefamilier, og fjerne dagens §36. 2.ledd i Barneloven. Det må også innføres klarere forbud mot samværs sabotasje, foreldrefiendtliggjøring og omsorgssvikt, samt sterkere og mer effektive sanksjoner for brudd på loven.

Likestillingsloven diskriminerer menn

Kvinner blir som kjent allerede i lovens formålsparagraf favorisert foran menn, jfr. §1, ledd 3: «Loven tar særlig sikte på å bedre kvinners og minoriteters stilling». Ordlyden innebærer faktisk en diskriminering av menn som er særegen for Norge, ettersom alle andre nordiske lands likestillingslover er kjønnsnøytrale. Målet om kjønnsbalanse er en viktig indikator og et viktig mål for statens likestillingspolitikk og forvaltning. Praksis viser imidlertid at loven praktiseres forskjellig for kvinner og menn på en måte som virker mannsdiskriminerende. Kvinnepresumsjonen i loven har ført til en prioritering av kvinner foran menn i likestillingspolitikken og offentlig forvaltning, også etter oppnådd kjønnsbalanse. Staten (og deler av næringslivet) prioriterer også høyere å bedre kjønnsbalansen på de områdene der kvinner er underrepresentert enn på de områdene der menn er underrepresentert. Kvinnedominansen i offentlig sektor (inkl. kultursektoren) er tvert imot økende, også i andelen lederstillinger. Likestillingsombudsstillingen har i alle år har vært forbeholdt kvinner, til tross for at det har vært kvalifiserte mannlige kandidater.

MannsForum oppfordrer Stortinget til å ta statens (indirekte) diskriminering av menn opp med Regjeringen, og sikre aktiv innsats for kjønnsbalanse og likestilling, jfr. Likestillingslovens § 24. Likestillingsloven må gjøres kjønnsnøytral, slik den er i de andre nordiske land.

Stor kjønnsbalanse i særlig kjønnsensitive yrker.

Det er biologiske forskjeller mellom kjønnene som naturlig nok bidrar til at kjønnene velger forskjellig utdanning, yrke og arbeidsfelt. MannsForum registrerer at verken Likestillingsombudet eller Likestillingsdepartementet synes å ha prioritert krav om kjønnsbalanse/likestilling på mannsdominerte fysisk krevende yrker og utsatte arbeidsfelt som f.eks. bygge- og anleggsarbeid, fiske- og -oppdrett, slakterier, renovasjon, tungtransport mv. Det som imidlertid forbauser oss er at ikke Likestillingsombudet og Likestillingsdepartementet prioriterer krav om kjønnsbalanse i særlig **kjønnsensitive** yrker og arbeidsområder, hvor deltagelse/tilgjengelighet til begge kjønn er av vesentlig betydning for særlig barn og unges utvikling innen f.eks. omsorg, oppvekst, skole samt fysisk og psykisk helse. Kvinnedominansen blant ansatte innen barnehager, skoler, barne- og familievern, skolehelsesykepleie, og PPT-tjenesten er i dag på 75 - 95 %.

Mangelen på interesse for kjønnsbalanse innen kvinnedominerte kjønnsensitive yrker og arbeidsområder er påfallende, virker kjønnsdiskriminerende, og Stortinget oppfordres til å iverksette effektive tiltak for bedre kjønnsbalanse her.

Oppvekstsektoren er bedre tilpasset jenter enn gutter

Den store kvinnedominansen blant ansatte i barnehager og skoler, og mangelen på menn, gjør at jentene i barnehager og skoler får mer/bedre tilpasset læring enn guttene. Langt flere jenter enn gutter får rollemodeller av samme kjønn (80-90%), og den resulterende kvinnekulturen er bedre tilpasset jenter enn gutter. Dette er medvirkende til at jenter presterer bedre på skolen enn gutter i så å si alle fag, og at mange gutter underpresterer og faller fra i skoleløpet. Dette har særlig negative konsekvenser for gutter som vokser opp med enslig mor, og liten eller ingen kontakt med far (se over). Dagens «Guttekrise» har en nær sammenheng med dette.

Forskjellsbehandlingen og kjønnsbalansen virker kjønnsdiskriminerende, og Stortinget oppfordres til å ta initiativ til at den rettes opp.

Universiteter og høyskoler diskriminerer menn

Kvinnedominansen blant studenter ved norske universiteter og høyskoler er på ca. 65%, dvs. nesten dobbelt så mange kvinnelige studenter som mannlige. En viktig årsak til dette er at jenter går ut av den kvinnedominerte skolesektoren med bedre karakterer enn gutter i nesten alle fag. En annen viktig årsak er forskjellsbehandlingen av kjønnene ved opptak på studiene. Det har i over 40 år vært praktisert positiv særbehandling av kvinner for opptak på over 100 mannsdominerte studier/kurs (ingeniør/data/realfag), uten en tilsvarende positiv særbehandling av menn for opptak på de flere hundre kvinnedominerte studier/kursene. Dette til tross for at de fleste kjønnssensitive utdanningene i dag er sterkt kvinnedominert med større behov for kjønnsbalanse enn tekniske fag. Kvinnepresumsjonen i høyere utdanning har fortsatt også etter at Ligestillingsloven åpnet for positiv særbehandling av menn på lik linje med kvinner.

MannsForum vil oppfordre Stortinget til å ta diskrimineringen av menn i skolen og høyere utdanning på alvor og etablere effektive tiltak for bedre kjønnsbalanse.

Statlig helsepolitikk forskjellsbehandler kjønnene

Helsesektoren er i dag kvinnedominert. Det samme er helsepolitikken. Staten prioriterer kvinner foran menn i viktige deler av helsesektoren. Det dør flere menn av prostatakreft enn kvinner av brystkreft. Menn har 4 år kortere gjennomsnittlig levealder enn kvinner. Over dobbelt så mange menn som kvinner dør av vold, rusmiddelmisbruk, og selvmord. I 2018 og 2019 døde totalt 56 mennesker i arbeidsulykker, samtlige var menn. Undersøkelser viser at hele 23 % av fedre har vurdert/forsøkt å ta sitt liv etter samlivsbrudd, og selvmordstallene er sannsynligvis sterkt underrapportert (se vedlegg). Til tross for at det fra før er utarbeidet og behandlet to offentlige utredninger/meldinger om kvinnehelse, har Regjeringen nylig vedtatt å legge frem nok en utredning om kvinnehelse, ingen om menns helse.

Forskjellsbehandlingen virker kjønnsdiskriminerende, og Stortinget oppfordres til å ta menns helse på like stort alvor som kvinner, og legge frem en egen melding om menns helse.

Domstolene praktiserer ulikhet for loven

Flere jurister har påpekt at kvinner generelt blir straffet mildere enn menn for samme lovbrudd og forbrytelse. Undersøkelser fra f.eks. vold og promillesaker viste at menn systematisk blir idømt høyere bøter/strengere straff enn kvinner for samme forseelse. Kjønnssomskjæring/-lemlestelse av jenter er forbudt, men ikke for gutter. Mødre blir i dag sjelden straffet for omsorgssvikt mot egne barn pga. sabotasje av barnas samvær med far, dvs. brudd på Barneloven. Enkelte mødre bruker i dag mened fordi det lønner seg for dem, ikke for barnet. Mange fedre mister retten til samvær med

egne barn på grunnlag av mors falske vitnemål mot barnas far om vold og incest, uten at hun blir straffet for det. Tvert imot, hun beholder likevel hovedomsorgen for barnet, og inntektene som alenemor.

MannsForum oppfordrer Stortinget til å kartlegge omfanget av forskjellsbehandlingen av menn og kvinner ved domstolene nærmere, og å sikre likebehandling av kjønnene.

Kjønnsforskningen forskjellsbehandler kjønnene

Kjønnsforskningen skal gi et viktig beslutningsgrunnlag for politikerne i kjønns- og likestillingsspørsmål. Dersom dette grunnlaget er ubalansert og mangelfullt, kan det resultere i feil tiltak. I verste fall kan tiltakene virke mot sin hensikt. Kjønnsbalansen ved landets kjønnsforsknings- og likestillingssentra er alvorlig, og bryter med intensjonene i Likestillingsloven om kjønnsbalanse på viktige områder i samfunnet. Kvinnedominansen innen kjønnsforskning er på ca. 90 %, og i kjønnsforskningsformidling i Forskningsrådet/Kilden hele 100 %. Kvinnedominansen setter sterkt preg på dagens kjønns- og likestillingsforskning, med en sterk overrepresentasjon av forskningssøknader- og prosjekter med et kvinneperspektiv, og få med et mannsperspektiv. Forskernes holdninger synes også ofte preget av en mangel på kjønnsnøytralitet. Det svekker kjønnsforskningens renommé. Det er så vidt vi har erfart ikke igangsatt seriøse aktive eller effektive forsøk eller tiltak med positiv særbehandling av menn hos noen av institusjonene for å bedre rekrutteringen av menn og å bedre kjønnsbalansen.

MannsForum vil oppfordre Stortinget til å ta likestillingsutfordringen/forskjellbehandlingen innen kjønns- og likestillingsforskningen på alvor, både mht. valg av forskningsoppdragstemaer, og rekruttering.

Mannsforum håper Familie- og kulturkomiteens ledelse, og gruppeledere, har tid og anledning til et møte hvor vi kan utdype innholdet i brevet, svare på spørsmål og diskutere løsninger. I motsatt fall vil vi gjerne ha svar på brevet, med kommentarer til innholdet, og evt. råd til hvordan vi best vil kunne komme i dialog med ansvarlige statlige myndigheter om brevets viktige og alvorlige innhold.

Med vennlig hilsen for MannsForum

Arne Børke

Leder

Tlf. 96646510

Guttorm Grundt

Nestleder

92059776

Vedlegg:

1. «Om MannsForum»
2. Kopi av brev til Statsminister Erna Solberg dat. 19.11.2020 med oppfordring til at «Regjeringen må ta gutter, menn og fedres livs- og likestillingsutfordringer på større alvor.